

Aktsiaseltsis Tallinna Sadam võimalike korrupsiooniriskide tuvastamiseks moodustatud uurimiskomisjoni 05. aprilli 2016. a istungi päevakorrapunkti 3 juures toimunud arutelu üleskirjutus

Andres Anvelt

Tervitame külalist. Mis ajast oled rahandusminister?

Sven Sester

Eelmise aasta 9. aprillist. Tallinna Sadama osas on üldkoosolekuks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi *MKM*). Minu roll Tallinna Sadama nõukogu osas on lühidalt selles, et minul on võimalik seaduse järgi teha ettepanek poolte nõukogu liikmete määramiseks ja üldkoosolek kinnitab need ettepanekud.

Andres Anvelt

Sina oled teinud ministrina ettepanekud kelle nõukogu liikmeteks määramise kohta?

Sven Sester

Varasemalt oli Tallinna Sadamas kaheksa nõukogu liiget, poolte liikmete suhtes tegi rahandusminister ettepaneku ja pooled määras otse majandus- ja kommunikatsiooniminister. Eelmised liikmed olid Priit Paiste, Randel Länts, Kalev Lillo ja Remo Holsmer. Praegusel hetkel on Tallinna Sadama nõukogu 6-liikmeline ja rahandusministri ettepanek on tehtud kolme liikme osas: need on Üllar Jaaksoo, Urmas Kaarlep ja Agris Peedu. Kes need inimesed on? Üllar Jaaksoo on selgelt ettevõtluse taustaga, olnud pikaajaliselt ettevõtluses; Urmas Kaarlep on olnud AS PricewaterhouseCoopers (edaspidi PwC) juht, ta on tegutsenud mitte ainult Eestis, vaid ka teistes riikides, kus PwC on esindatud; Agris Peedu on Rahandusministeeriumi (edaspidi *RM*) asekancler. Siin on oluline indikatsioon see, et olen rahandusministrina püüdnud järjest rohkem luua ministeeriumi sidet erinevate äriühingutega. Näiteks Eesti Energia puhul võin öelda, et viimati üle kümne aasta tagasi oli nõukogus RM töötaja. Nüüd on ka Eesti Energia nõukogus RM ametnik sees. Miks see oluline on? Kuigi RM puhul ei ole alati tegemist üldkoosolekuga, on oluline, et RM hoiaks nõukogu liikme kaudu ühe või teise äriühinguga sidet. See on minu arvamus ja seepärast on ka Agris Peedu RM asekanclerina Tallinna Sadama nõukogus.

Andres Anvelt

Millised sammud seoses selle sündmusega – Tallinna Sadama juhatuse liikmete skandaal – on RM kas ise või koostöös MKM-ga valitsuse lauale toonud? Me räägime siin erinevatest algatustest – roheline raamat, valge raamat, riigiosaluste valitsemisega seotud töögrupi moodustamine RM juurde. Mis on nende ümberkorralduste sisu ja eesmärk, Sinu seisukoht?

Sven Sester

Vabariigi Valitsus on roheline raamatu kohta võtnud vastu otsuse. Rohelise raamatu loomine langeb tegelikult kaugemasse ajajärku: juba 2014. aastal alustati selle kokku kirjutamist. Mis see roheline raamat on? See on dokument, mis võtab kokku erinevad kitsaskohad, tõstatab küsimused, millele peaks tähelepanu pöörama, aga see ei ole koht, kus pakutaks välja lahendusi. Lahendused pakub välja valge raamat. Rohelise raamatu tegemine sai alguse juba enne selle koalitsiooni moodustumist 9. aprillil (2015.a), s.o 2014. aasta sügisel ja kulmineerus selle koalitsiooni ajal eelmise aasta suvel, kui valitsuses kinnitati roheline raamat. Rohelises raamatus olid ära märgitud kõik need n-ö kitsaskohad riigi osaluste valitsemisel. Rohelise raamatu koostamisest võtsid osa erinevad inimesed, ministeeriumi ametnikud, aga ka mujalt, nt Erkki Raasuke jt. Raamatu koostamisse oli palju inimesi kaasatud, kes püüdsid kaardistada, kus on reaalsed probleemid. Ja nüüd, roheline ja valge raamatu vahepealsel ajal, ma kutsusin kokku ühe ekspertide grupi. See oli rahandusministri initsiatiiv.. Ma tahtsin saada parimat erastruktuuridest tulevat teadmist, käivitavat jõudu ja sellest tuli mõtte luua ekspertide grupp. Kutsusin gruppi Erkki Raasukese, kes Juhan Partsi ajal 2013. aastal lõi esimese visiooni sellest, millele riik peaks äriühingutes osalusi omades mõtlema, millised peaksid olema riigi ootused äriühingu omanikuna, kuidas võiks välja näha nõukogude mehitatus ning millised võiksid olla võimalikud kontserni või valdusüksuse põhimõtted jne. Nüüd palusin tal töögruppi tulla. Lisaks Raasukele olid töögrupis erasektori poolt veel Valdo Kalm – sellel ajal Telekomu juht, Raul Parusk, Margus Uudam - Skype üks tegijatest, Allar Jõks. Riigi poolt olid RM ja MKM kõrged ametnikud.

Andres Anvelt

Kas see oli peale Tallinna Sadama juhatuse liikmete skandaali, mis oli 2015. aasta augusti lõpul?

Sven Sester

Jaa, peale seda skandaali. See oli oktoobris-novembris, kui nad (ekspertide grupi liikmed) kohtusid. Nad said minu kui ministri poolt lähteülesande. Mõtte oli selles, et läbi ekspertide diskussioonide ja nägemuse jõuda parima tulemuseni, milline võiks olla tulevikus riigiettevõtete juhtimise poliitika. Selle tulemuseks oli dokument, mis on täna olemas, kuid mis ei ole veel (valitsuskabinetis) vastu võetud. Dokumendis sisalduv lühisõnum on selles, et nad (ekspertid) jõudsid tõdemuseni, et selgemalt ja arusaadavamalt peaks tulevikus määratlema selle mehhanismi, kuidas nõukogu liikmed tekivad. Lõpuks kinnitab nõukogu liikmed ikkagi minister, sest see on poliitilise vastutuse koht, keegi teine ei saa seda teha. Aga eksperdid tegelesid küsimusega, kuidas need inimesed välja valitakse? Nad (ekspertid) tegid ettepaneku, et selleks võiks tulevikus olla nomineerimise või nimetamise komitee. Seal (komitees) võiks olla kolm erasektori esindajat ja ka RM ja MKM kantslerid. See dokument on esitatud minu poolt memorandumil kujul eelmise aasta detsembris Vabariigi Valitsusele, mida pole küll kolme kuu jooksul arutamisele võetud. Olen ka peaministrit palunud võtta see teema päevakorda.

Andres Anvelt

Kui see vastu võtta, mis see kaasa toob? Kas toob kaasa mingid riigivaraseaduse muudatused?

Sven Sester

Protsessid iseenesest on varem või hiljem valitsuskabinetis. Seal toimub ka ekspertide ära kuulamine. Ja kui see nägemus sobib valitsuskabineti nägemusega, mingites nüanssides võib küll väidelda, siis ta peaks kajastamist leidma valges raamatus, mille kohta tehakse eraldi otsus. Ma arvan, et kuskil poolteise või kahekuulise viiteajaga pärast ekspertide ära kuulamist tuleb valge raamat, mille üldkontseptsioon on tegelikult paigas, ootab vaid ekspertide arvamusi. Ja kui siis ka valge raamat saab vastu võetud ja tuleb nõukogu liikmete nomineerimiskomitee loogika, siis peab vaatama üle, milliseid võimalikke seadusandlikke muudatusi on vaja teha, et ta (komitee) ellu kutsuda. Kui on olemas otsus, et selline muudatus võiks tekkida, siis saame samm-sammult edasi minna. Mingid muudatused ilmselt tuleks teha ja see tekitaks suurema selguse nõukogude mehitamises. Olgu siinkohal ka ära märgitud, et probleemiks ei ole täna mitte see, et poliitikud on nõukogudes, poliitikute kuulumine nõukogudesse ei ole mingi häbiplekk, vaid küsimus on selles, et arusaadav peab olema nõukogude mehitamise mehhanism. Selles selguse saamine on olemuslikult kõige tähtsam.

Andres Anvelt

Kas teravik on suunatud siis äriühingute nõukogude mehitamisele?

Sven Sester

Jaa. Sisuliselt kontsentreerus ekspertide grupp kahele ülesandele. Ekspertid ütlesid seda, et vastavalt nende nägemusele on kõige tähtsam ja esmane ülesanne saavutada olukord, kus riigi äriühingute mehitamise juurde oleks kaasatud erasektori esindajad läbi nomineerimiskomitee. Sealt edasi oli nende järgmine ettepanek arutada riigi äriühingute ühtseks juhtimiseks võimaliku valitsemisüksuse või kontserni loomist. See oleks järgmine arutamist väärt etapp. Küsimus siis sellest, et kui suures ulatuses võiks ja peaks riik konsolideerima mingeid äriühinguid ühte kontserni? Nt majandus- ja taristuminister on teinud tööd teatavate ettevõtete ühe valitsemisüksuse alla kokku koondamisega. Ekspertid nägid võimalusi ettevõtete konsolideerimiseks veelgi ulatuslikumalt ning nentisid, et võimalik on ühendada ka erinevates valdkondades tegelevaid ettevõtteid ühtse juhtimise alla. Tinglikult öeldes ei pea olema näiteks üksnes logistikasektor see, mida hakatakse kontserniks ühendama. Näiteks Rootsisis on Wallenbergidel koondatud erinevatesse sektoritesse kuuluvad ettevõtted ühte kontserni. Igal ettevõttel on oma juht, ent kõigile kehtib ühine omanikupoliitika. See on järgmine etapp. Aga ekspertid nentisid, et nende esmane fookus on selgelt see, et kuigi ka tulevikus jääb nõukogu mehitamise lõppotsus ministrile, siis on läbi erasektoris kuuluvate nomineerimiskomitee liikmete haaratud nõukogu liikmete määramise protsessi ka erasektor.

Valdo Randpere

Wallenberg ei ole hea näide, sest tema haldab ja valdab oma ettevõtteid investeerimisettevõtte kaudu, sellega kaasneb ka oht, et kui omanik jääb ettevõttest liiga kaugemale, siis sellega hajub vastutus. Meie komisjonis käis Erkki Raasuke, me kuulasime ta ära ja tema jutust jäi kõlama seoses nõukogudega see, et korrupsioon on alati seotud erasektori esindajatega, mitte kunagi poliitikutega.

Sven Sester

Siis see kinnitab minu seisukohta, et kui oled poliitik, ei tähenda see seda, et sul on häbiplekk küljes. Aga ma arvan, et poliitikut tuleb käsitleda erinevalt: on Riigikogu liikmed, poliitikut kohaliku omavalitsuse tasemel jne. Minu arvamus on see, et ei ole hea kui Riigikogu liikmed on nõukogudes. Ma tean, et see arvamus võib minna lahku reformierakonna arvamuselt, aga me Isamaa ja Res Publica Liidus oleme niimoodi toimunud ja leidnud, et riigi tasandil ametis olevad poliitikut ei pea olema riigi äriühingu nõukogus. Seepärast ei ole Isamaa ja Res Publica Liit nimetanud Riigikogu liikmeid nõukogudesse, samamoodi on minu teada käitunud Sotsiaaldemokraatlik Erakond. Põhjus selleks tuleneb kunagise õiguskantsleri väitest, et see on võimalik demokraatia riive. Riigikogu paneb paika ministri ja siis minister omakorda määrab nõukokku Riigikogu liikme, siin tekib vastuolo võimude lahususega. Aga see on kindlasti eraldi teema. See on huvitav diskussioon, mida võiks edasi arendada. Loomulikult ei tähenda poliitikuks olemine seda, et tal ei ole kompetentsi ja ta ei võiks kusagil mujal tegev olla. Poliitikuks olemine ei tähenda automaatselt seda, et inimene oleks ebausaldusväärne või ebapädev. Mis oli ekspertide grupi sõnum? Sõnum oligi selles, et tekiks struktuuriüksus, kes annaks nõu ministrile ühe või teise inimese nõukokku nimetamisel või nõukokku nimetamiseks ettepaneku tegemisel. See oleks väga mõistlik.

Tarmo Olgo

Palun täpsustust veidi korrupsiooni teema kohta. RM on teinud mitmeid raamatuid ja eksperdid on koos istunud. Kas RM nägemusest lähtuvalt tuleks täna riigi osaluspoliitikas teha mingeid muudatusi selleks, et korrupsiooni vältimine riigi äriühingutes toimuks tõhusamalt? Kas on mingisuguseid ettepanekuid raamatutes või on kaalutud ettepanekuid, mis pole veel raamatutesse jõudnud? Või puudutavad eelnimetatud algatused üksnes osaluspoliitikat?

Sven Sester

Ega riigi osalusega äriühingud ei ole teistsugused, kui erakapitalil põhinevad äriühingud. Samuti ei ole riigi osalusega äriühingute nõukogud teistsugused võrreldes muude äriühingute nõukogudega. Ei ole vahet kas tegemist on era- või riigikapitalil põhineva äriühinguga. Äriühingute nõukogudel on oma selge roll, sõltumata sellest, kas nõukogu liikmed on riigi või erasektori esindajateks. Nõukogul on oma järelevalveroll, mida ta peab tegema juhatuse üle. Siin (riigi osalusega äriühingutes) ei ole nõukogudel teistsugust funktsiooni, vähemalt mina näen seda nii. Aga mis tulevikus on oluline, on see, et nõukogud ei pea olema need kohad, kus tehakse poliitikat, mida me oleme varemalt näinud. Oleme riigi äriühingute nõukogudes näinud hääletusi tulemusega: 3:3, 3:4, 4:4. Sa (nõukogu liige) oled ju omaniku esindaja, kuskil peab olema omaniku nägemus, mis on ühtne, omanik peab andma suunad selle kohta kuidas ühte või teist sektorit soovitakse näha, on selleks suuna andjaks siis minister või valitsuskabinet. Nõukogu minu nägemuse järgi peab poliitikat ellu viima ja mitte seda tegema, samuti jälgima, et juhatuse oma hoolsuskohustust täidab.

Valdo Randpere

Ma arvan, et oled siin „õhukesel jääl“. Nõukogul on hoolsuskohustus. Nõukogu liikmetel võib tekkida isiklik vastutus nõukogu otsuste eest. Hääletuse tulemused 3:3, 4:3 ei pruugi

tähendada poliitika tegemist, see võib tähendada seda, et nõukogu liikmetel on firma äritegevusest erinev arusaamine. Iseasi on see, kas sel juhul nõukogu saab hästi toimida.

Sven Sester

Ma arvan, et see ei ole edasiviiv.

Valdo Randpere

Põhimõtteliselt nõukogu liikmed peavad oma parema äranägemise järgi hääletama ja täitma sellega oma hoolsuskohustust.

Sven Sester

Muidugi on nõukogu liikmetel hoolsuskohustus ja vastutus otsuste elluviimisel. Me oleme aga näinud seda, et nõukogud on olnud poliitilised. Omanik peab panema paika ootused ja suunad, mida ta tahab. Kes siis veel, kui mitte omanik ei peaks seda ütleva.

Andres Anvelt

Mida Sa mõtled selle all, et nõukogu teeb poliitikat?

Sven Sester

Ma ei hakka konkreetseid näiteid tooma. Me arutleme siin nende küsimuste üle. Ma küsin alati, et kust tuleb sisend äriühingule, mida omanik äriühingult ootab? Siin omanik peabki ütleva, mida ta äriühingult ootab. Riigi äriühingute puhul ma näen kolme kategooriat, millele riik peaks tähelepanu pöörama, miks ta üldse üht või teist äriühingut omab: 1) selleks on olemas kas avalikud huvid; 2) julgeoleku huvid või 3) võimalik dividendipoliitikast tulenev soov. Need on põhilised küsimused. Eraldi tuleks tulevikus vaadata, kas ettevõtlussektorites, kus riik äriühingutes osalusi omab, on tegemist turutõrgetega või mitte. Erinevatel erakondadel on erinev arusaamine ja nägemus sellest, kui palju riik üldse peaks sekkuma ettevõtlusse. Ma arvan, et kui turutõrkeid pole, siis riik peaks sellest ettevõtlussektorist väljuma.

Tarmo Olgo

Palun avada omaniku ootusi nõukogule natuke rohkem. Riik ei ole pidanud vajalikuks üheselt defineerida, mis on nõukogu ülesanded strateegia kujundamisel ja järelevalve tegevuses. Need küsimused on äriseadustikus ja riigivaraseaduses väga üldiselt kirjas. Kas see on olnud taotluslik või on selles osas arenguruumi? Milline on poliitiline seisukoht? Riik saaks paremini kontrollida, kas nõukogu on oma hoolsuskohustust täitnud, kui oleks selge, mida riik omanikuna nõukogult ootab ja selle alusel saaks kindlaks teha, kas nõukogu on toiminud hästi ja teinud tööd parima praktika kohaselt. Täna on olukord selline, et igaüks defineerib ise, mis tema seisukohalt on hea nõukogu töö.

Sven Sester

Võin üle korrata, et riik peaks väga selgelt defineerima, mida ta ühelt ettevõttelt ootab. Kommunikatsioon peab olema läbi kahe positsiooni: kõigepealt osalustasemel vastava valdkonna ministriumiga, kes annab oma esmase ülevaate, kuidas ta näeb riigi äriühingu

edasist käekäiku, millised on ootused. Ja teiseks on siis riigi osalusega juriidiliste isikute koondaruande, mille paneb kokku RM. Kui vaadata 2015. aasta koondaruannet, mis nüüd vastu võeti, siis näeme ka seal, et osalust valitsevad ministriumid on ette näinud, milliseid riigi osalusega ettevõtteid nad tulevikus näeksid ja milliste ettevõtete osalustest võiks loobuda jne.

Tarmo Olgo

Täpsustan küsimuse asetust. Omaniku ootused on üksnes ootused äriühingu majanduslikele tulemustele, seal ei ole defineeritud ootusi nõukogule, nõukogu töö korraldusele. Kas peaks tekkima mingi üldisem dokument riigi tasandil, mis defineeriks ära riigi tasandil nõuded ja ootused nõukogu tööle?

Sven Sester

Kas peate silmas kõrgendatud nõudmisi riigi äriühingutele võrreldes muude äriühingutega? Täna on väga selgelt ära defineeritud äriühingute nõukogudele pandud ülesanded. Minu vastuküsimus on, et kas peate silmas topetkriteeriume või –standardeid?

Tarmo Olgo

Küsimuse ajend on riigikontrolli 2013. aasta auditist. Pooltel äriühingutel, mida me vaatasime, ei olnud kinnitatud nõukogu poolt strateegiat. Kui oligi strateegia kinnitatud, siis ainult ühe äriühingu nõukogu oli vaadanud kord aastas strateegia üle. Puuduvad sellised juhised või ootused, mida tähendab strateegiline juhtimine nõukogu tasandil, millistest sammudest see koosneb, mis on miinimumjärelevalve, -käitumine või etapid, et saaks öelda, et nõukogu on äriühingut hästi juhtinud ja teinud ka juhatuse tegevuse üle head järelevalvet? See on see ajend, millest küsimus nõukogu tööle seatavate tingimuste defineerimise ja omaniku ootuste kohta nõukogu tööle.

Tiina Ojasalu

Kõrvalmärkusena lisan, et RM riigivaraosakond on teinud ühed juhised, ootused nõukogu liikmetele.

Tarmo Olgo

Need on soovituslikud.

Tiina Ojasalu

Neid võib vajadusel laiendada ja edasi arendada.

Sven Sester

Mina olen avatud igasugustele ettepanekutele, mis aitavad viia ellu parimat praktikat riigi osalusega äriühingute juhtimises. Kindlasti Tallinna Sadama juhtidega seonduv aitab kaasa kogu protsessi uutele alustele viimisele. Olen selles küsimuses siiralt avatud.

Henn Põlluaas

Erinevate inimestega vesteldes on tulnud välja vastutuse küsimus. Tahan tulla tagasi nõukogu liikmete tagasikutsumise ja uute liikmete määramise juurde ja teada, mis asjaga seoses need nõukogu liikmed välja vahetati. Nõukogu liikmete nimekirjas, kes Sinu poolt välja vahetati, on õige mitmed n-õ stammnõukogu liikmed nagu Kalev Lillo, Remo Holsmer, Priit Paiste, kes on olnud läbivalt erinevate ministrite ajal nõukogus. Milline oli see arutelu käik või mõte, et nad välja vahetati? Kas lihtsalt plats puhtaks põhimõtte või oli ka nende nõukogu liikmete kohta etteheiteid ja märkusi?

Sven Sester

Nõukogu astus ise täies koosseisus tagasi. Üldkoosolek pöördus rahandusministri poole palvega (uute nõukogu liikmete määramiseks) vastavalt seadusele.

Henn Põlluaas

Kas ei tulnud mõttesse paluda neil nõukogu liikmetel jätkata?

Sven Sester

Rahandusminister tegi ettepaneku Üllar Jaaksoole, Urmas Kaarlepale ja Agris Peedule. Need olid kolm inimest, kellest ma arvasin, et nad on parimad nõukogu liikmed sel hetkel.

Andres Anvelt

Kas ise tulid nende inimestega välja?

Sven Sester

Ma kuulasin väga paljude inimeste soovitusi, suhtlesin paljude inimestega, ettevõtlusorganisatsioonidega. Leppisime majandus- ja taristuministriga kokku, et üks pöördub Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja teine Tööandjate Keskliidu poole informatsiooni hankimiseks. Tuleb monitoorida, et saada nõukogudesse parimat võimalikku kompetentsi.

Tiina Ojasalu

Ministrid on välja toonud, et suhteliselt keerukas on leida erasektorist huvide konfliktide vabu nõukogu liikmeid. Kas ekspertgrupp tegi ka selles osas mingeid ettepanekuid? Kuidas selliseid nõukogu liikmeid leida ja kuidas neid motiveerida riigi äriühingute nõukogudes töötama? Teatavasti nõukogu liikmete tasud on väikesed.

Sven Sester

Tegi küll (ekspertgrupp) ettepanekuid. Mul ei ole dokumente kaasas, seetõttu räägin mälu järgi. Neil oli tasustamise osas ettepanekud.. Nende ettepanekud olid, et võib-olla viia nõukogu esimehe ja nõukogu liikmete tasu kõrgemaks võrreldes tänasega. Näiteks 10% juhatuse esimehe ja liikme tasudest. See mõte tuli ekspertide grupi poolt. Riigi osalusega äriühingute puhul ei ole küsimus üksnes selles, et asi on õiglane, aga ta peab ka näima õiglane. Selles osas on potentsiaalsel nomineerimiskomiteel, kui ta tulevikus peaks ellu kutsutama, oluline roll, et ta jälgiks, kuidas oleks täidetud erinevad kriteeriumid, mis vähendaks ohtu huvide konfliktidele. Ekspertid seadsid kriteeriume juba nomineerimiskomitee liikmele, kes ise hakkavad tegema valikuid ja pakkuma ministrile välja

nõukogu liikme kandidaate. Juba seal olid omad kriteeriumid seatud. Ja ka edasi nõukogu liikmete puhul, s.o milliseid eeldusi võiks nõuda ühelt või teiselt nõukogu liikmelt. Ent mida rohkem paned filtreid, seda väiksemaks jääb inimeste hulk. Sellega peab arvestama. Näiteks, kui nõuda, et nõukogu liikmel peab olema 10-aastane rahvusvahelise ettevõtte juhtimise kogemus, siis seda kitsamaks jääb sobivate inimeste ring, kelle hulgast valikut teha.

Peeter Ernits

Mida sa tead Prevo Holdingu ja Tallinna Sadama seosest?

Sven Sester

Ei tea midagi.

Andres Anvelt

Kas rohelises või valges raamatus või mujal aruteludes on Tallinna Sadama näitel, Botnica, praamihange jne olnud juttu sellest, et võib tekkida teatud nn hall tsoon, millega on tekitatud oht korruptsiooniks. Lahtiseletatult tähendab see, et riigi osalusega äriühing, kes toimetab nagu tavaline äriühing, kellel on omaniku ootused, tootlikkus jne, kuid siis antakse talle täita avalik ülesanne, millega erasektoris ükski omanik tegelema ei hakkaks, näiteks ülesanne praamide tööle panemiseks. Siis tehakse riskide maandamiseks ülesande täitmiseks riigi osalusega äriühingu tütarettevõtte. Aga teistpidi on sellel tütarettevõttel hoopis teised standardid - ta ei pea riigihankeid korraldama, saab otse lepinguid sõlmida jne. Kas sellist riigi äriühingute võimalike sisemiste tegevuskonfliktide ja korruptsiooniriskide teemat on üleval olnud? Kuidas neid riske maandada? Näiteks Erkki Raasuke andis mõista, et kui ikka moodustatakse ühe või teise ülesande jaoks tütarettevõtja tütarettevõtja jne, siis ta endise pankurina vaataks, kas ta ikka sellist firmat usaldab. Kui nende tütarettevõtjate toimetamine on ikka väga hägune, siis temal näiteks tekiks finantseerija rollis olles küsimus laenu andmisest.

Sven Sester

Küsimus on kaheosaline. Esimene pool: riigi puhul peab alati arvestama, et riigil ei ole ettevõtluses osalemiseks ainult ärilised huvid. Riigil on täita ka avalikud või julgeolekualased funktsioonid ja seetõttu tehakse riigi äriühingutes otsuseid, mis on kantud avaliku ülesande täitmise kohustusest. Erakapitalil põhineval äriühingul sellist kohustust ei ole. Aga mis puudutab tütarettevõtete ja kontserni loogikat, seda ma analüüsinud ei ole. Kas ja kui segaseks rägastikuks võiks tütarettevõtete omamine kontserni sees minna, kas erinevateks tegevusteks, mis riigiettevõttel on, on vaja luua mingeid tütarettevõtteid jne, see on arutluse teema. Teatud tegevuste haldamiseks võib tütarettevõtete loomine vajalik olla. Näiteks praamide ostmiseks moodustati Tallinna Sadama kontsernis eraldi tütarettevõtja. Kokkuvõtteks peaks kõikide tütarettevõtete finantsplaan ja aruandlus tulema emaettevõtte juhtide ja nõukogu lauale, teisiti ei tohiks see olla. Sel juhul pole ka vahet, millise kehandi kaudu ülesannet täidetakse. Tähtis on see, et äriühingu tegevusest jõuaks informatsioon nendeni, kes jälgivad, et juhatust täidaks oma hooldsuskohustust.

Valdo Randpere

Mis on Sinu tunne, kui vaatad Tallinna Sadama uut nõukogu? Kas oled rahul, et nüüd on üks väga hea nõukogu – poliitikuid ei ole ja kõik on korras. Või tunned ka millestki puudust? Äkki mõni poliitik võiks ikka nõukogus olla?

Sven Sester

Huvitav küsimuseasetus. Me ei tohiks ajada segamini eesmäärke ja vahendeid. Poliitik ei ole sõimusõna, poliitikute välistamine riigi äriühingute nõukogudest ei ole olnud eesmärgiks. Kas Tallinna Sadam on täna hästi juhitud? Ma arvan, et seda me saame tagantjärele vaadates hinnata, s.o hinnata nende otsuste mõju, mida tänane nõukogu langetab, kas need otsused on head või halvad. Ma arvan, et täna Tallinna Sadama nõukogu liikmed teevad heas usus tööd, täites ülesandeid, mis neile on pandud. Vestlesin auditikomitee esimehe Urmas Kaarlepage, kes ütles, et oli Tallinna Sadama ühelt töötajalt kuulnud, et nii intensiivset tööd kui praegu ei ole Tallinna Sadamas varem olnud. Ilmselt mõnel määral on selle põhjuseks ka olukord, mis Tallinna Sadamas praegu on, s.o tuleb vaadata varasemaid dokumente ja otsuseid üle. Aga ma arvan, et need inimesed, kes praegu nõukogus on, on täiesti omal soovil ja mahus täitmas neid ülesandeid, mida üks nõukogu liige peaks täitma. Mul pole põhjust arvata midagi muud. See ei oma tähtsust, kas need nõukogu liikmed on poliitikud või ei.

Tiina Ojasalu

Üldisem küsimus - kuidas hindate nii minevikku kui ka tulevikku vaadates seda, et poolte nõukogu liikmete nõukokku nimetamiseks teeb ettepaneku rahandusminister ja ülejäänud pooled nimetab otse aktsiaid valitsev minister? Kas see mudel on ennast õigustanud või vajaks see muutmist või võiks jääda see nii nagu täna on?

Sven Sester

Seda diskussiooni ei ole praegusel hetkel olnud. Et seda teemat arutada, me peaksime tooma välja võimalikud alternatiivsed mudelid. Üks alternatiivne mudel võiks olla selles, et valitsev minister mehitab nõukogu täies ulatuses. See oleks üks potentsiaalne alternatiiv. Alati ei ole nii olnud, et rahandusminister määrab pooled liikmed.

Valdo Randpere

Nomineerimiskomitee?

Sven Sester

Nomineerimiskomitee puhul ka määrab ikkagi nõukogu liikmed lõpuks minister. Kuskilt peab tulema vastutus ja see ei saa olla kollektiivne. Nomineerimiskomitee on see eelnev üksus, kes teeb valikud, eeltoimingud ja ütleb ministrile, et see on hea inimene Tallinna Sadama nõukogusse, mis iganes hea põhjus selleks ka ei oleks, näiteks pädevus, kompetents..

Valdo Randpere

Võimalik on ka mudel, kus minister määrab nomineerimiskomitee liikmed?

Sven Sester

See ei oleks õige, sest sellega tekiks rollide konflikt. Kui tulla nüüd küsimuse juurde tagasi, et kas võiks mingeid muid mudeleid vaadata? Siis tuleb analüüsida, mis ühe või teise mudeli puhul tooks täiendavaid plusse. Ma näen praegusel hetkel, et see pole paha, kui RM-l on konkreetne side nõukogu liikmete näol äriühingus olemas. Eriti veel pidades silmas asjaolu, et RM on riigi osalusega äriühingute koondaruande kokkupanija. Enamgi veel, kui me jõuaksime kontserni põhimõttele, siis tekiks küsimus, kus see kontsern asetseks. Mina näeksin siin kolme varianti: kas tuua kontsern RM alla, võib olla MKM alla, aga miks mitte ka Riigikantselei alla. Soomes on kontserni loogikal põhinev riigi äriühingute valitsemine toodud peaministri büroo alla. See on diskussiooni koht, et kas nõukogu liikmete nimetamine võiks olla ühe valitsemisala ministri ülesandeks. Näen, et praegune süsteem ei pruugi halb olla, see tekitab erinevates valitsemisalades intensiivsemat infovahetust, mitu pead on ikka mitu pead.

Valdo Randpere

Olen ka äriühingute nõukogudes olnud ja need inimesed, kes on tulnud nõukokku ministriumidest, nagu näiteks ka praegu rahandusministri määratud Agris Peedu ja ka esindaja MKM-st Tallinna Sadama nõukogus, on nõukogus väga suureks väärtuseks või plussiks, et pidada ministriumiga sidet jne.

Sven Sester

Ma arvan ka seda. Leian, et ametnikud riigi äriühingute nõukogudes on olulised, sest tegemist on riigi osalusega äriühingutega. Eesti Energia puhul suunasin ministri otsusega RM kantsleri Eesti Energia nõukogusse, kes seal nüüd on. Palju aastaid ei olnud keegi ministriumist Eesti Energia nõukogus olnud. Ehkki ministriumis ametnik ei ole mingi võlumees, aga arvan, et see on hea kui ta nõukokku kuulub. Rääkides Eesti Energia nõukogu esimehe Erkki Raasukese ja juhatuse liikmetega on nad nentunud, et ministriumis ametniku tulek nõukokku on andnud juurde tunnetust ministriumis nägemusest ning see on oluline. Minu meelest on see mõistlik, et ametnikud on riigi äriühingute nõukogudes.

Andres Anvelt

Täname.

Sven Sester

Soovin komisjonile jõudu.

Üleskirjutuse koostas

Kaie Masing
Uurimiskomisjoni konsultant

Üleskirjutuse kooskõlastas

Rahandusminister Sven Sester
(e-kiri parandustega 17.04.2016)